

מדריך ל"מניין ההלכתי"

אליצור א. ומיכל
בר-אשר סיגל
שבט ה'תשס"ח

תוכן עניינים

3	הקדמה
7	מניין
7	יום חול
8	ראש חודש
9	שבת
	שלושה רגלים
11	פסח
13	שבועות
14	סוכות
15	שמחת תורה ושמיני עצרת
	חודש אלול והימים הנוראים
16	סליחות
16	ימים נוראים
17	ראש השנה
18	יום כיפור
	ימי ההודאות
20	חנוכה
20	ארבע פרשיות
20	פורים
21	יום העצמאות
21	יום ירושלים
22	תשעה באב ושאר תעניות

“מצות עשה להתפלל בכל יום שנאמר ועבדתם את ה' אלהיכם, מפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפלה שנאמר ולעבדו בכל לבבכם אמרו חכמים אי זו היא עבודה שכלב זו תפלה, ואין מנין התפלות מן התורה, ואין משנה התפלה הזאת מן התורה, ואין לתפלה זמן קבוע מן התורה. ולפיכך נשים ועבדים חייבין בתפלה לפי שהיא מצות עשה שלא הזמן גרמא אלא חיוב מצוה זו כך הוא שיהא אדם מתחנן ומתפלל בכל יום ומגיד שבחו של הקדוש ברוך הוא ואחר כך שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחנה ואחר כך נותן שבח והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו כל אחד לפי כחו”.

(רמב”ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק א, א-ב)

נשים וגברים כאחד מחויבים לדעת הרמב”ם בתפילה ומטרת המדריך המוצג בזה היא להצביע על חלקי התפילה שנשים יכולות, על פי ההלכה, לשמש כשליחות הציבור בהם. חוברת זו היא פרי של דיונים אשר התעוררו בקהילות השונות אשר חרטו על דגלן את הרצון להרבות בשיתוף הנשים בתפילה, והיא תוצר של לימוד נקודתי בנוגע לחלקים השונים של התפילה בשבתות ובחגים.

הנימוקים ההלכתיים אשר מרבים נשים לעניין חלק כלשהו של התפילה מתחלקים לשלושה סוגים:

1. מקומות שאין כל סיבה לאסור. לרוב אפשר לדלג על החלקים הללו בתפילה, ואף קטן רשאי להיות שליח הציבור בהם.
2. חלקי התפילה שיש עילה לחוש שאישה לא תוכל להיות שליחת הציבור בהם (דברים שבקדושה; מצוות עשה שהזמן גרמן, ושהעובר לפני התיבה מוציא בהם ידי חובה, וכיוצא באלו), אשר מופיע תקדים מפורש בדברי הפוסקים, ולו כדת מיעוט, כי אישה יכולה להיות שליחת הציבור בהם ואף להוציא את הקהל ידי חובה.
3. מקומות שיש בהם מניעה שאישה תוציא את הציבור ידי חובה, אך אפשר להציע פתרונות הלכתיים מעשיים שיאפשרו זאת.

מדריך ל”מניין ההלכתי”

אליצור א. ומיכל
בר-אשר סיגל
שבט ה'תשס"ח

נדרגים את שלושת הסוגים הללו לאור שלושת גרדי החיוב השונים של אמירת הלל במועדים השונים:

בימים שאין גומרים בהם את ההלל הואיל ואמירתו היא משום מנהג בלבד אין בו חיוב. לפיכך בעקבות ה"חפץ חיים" בביאור הלכה (אורח חיים, סימן תכ"ב, ד"ה "הלל"), אין כל סיבה לאסור על אישה לקרוא את ההלל עבור גבר.

לעומת זאת בשלושה רגלים יש חיוב לומר הלל, וזה בגדר מצוות עשה שהזמן גרמא, ולפיכך אין אישה יכולה להוציא ידי חובה. אלא שאין הדין בכל הימים שווה. כך למשל בליל חג הפסח, דעת התוספות במסכת סוכה (לח ע"א, ד"ה "מי שהיה עבד ואישה") היא כי זה הלל של הודאה על הנס, ולפיכך החיוב נסוב אף על הנשים מדין "אף הן היו באותו הנס", ומכיוון שהן מחויבות בדבר, מוציאות הן את הרבים ידי חובה.

ברם, עדיין נותרנו עם החובה לומר הלל בחגים האחרים שבהם אין האישה מחויבת, מכיוון שזו מצווה התלויה בזמן. במקרים אלו אין היא מוציאה גברים ידי חובה. אלא, שמעיקר הדין אין צורך כי החזן יוציא את הקהל ידי חובה, אשר על כן אם מקפידים שיהגה כל אחד מבני הקהל את ההלל בעצמו, כפי שנהוג ממילא בזמננו, אין כל סיבה למנוע מאישה לעבור לפני התיבה.

במדריך הזה, כאשר הנימוק ההלכתי שייך לקבוצה הראשונה, לא ציינו את המקור ההלכתי. במקרים מן הסוג השני, ציינו מראי מקום לדברי הפוסקים אשר ריבו את הנשים באותו העניין. ובמקרים מן הסוג השלישי, הצענו פתרון מעשי כיצד אישה תוכל לעבור לפני התיבה.

יש להדגיש שהכלל שנהגנו על פיו הוא להשתמש רק במקורות שאפשר להשתמש בהם כפשוטם, ושאינן הכללתם בדיון הנוכחי תלויה בפרשנות מסוימת של המקורות ההלכתיים, או של מושג תלמודי המופיע בסוגיות הרלוונטיות. לפיכך חיפשנו והפנינו למקורות מפורשים בדעת הפוסקים שמוזכר בהם כי אישה יכולה לעבור לפני התיבה בחלקים מסוימים של התפילה.

במדריך זה לא הוזכרו חלקי תפילה הנמצאים תחת הקטגוריה של "דברים שבקדושה" ושהחזן מוציא בהם את הציבור ידי חובה. אין בכך כדי לטעון שלא ניתן להצדיק מבחינה הלכתית קהילות הנוהגות שנשים עוברות לפני התיבה בחלקים הללו.

יש לשים לב להבחנה שנקטנו בין עניינים הלכתיים לבין ענייני מנהג הנפוצים בקהילות השונות. כך למשל, ההבדלים שבין המנהגים המצויים באופן הוצאת והכנסת ספר התורה והעברתו בעזרות השונות, אינם שעונים על מקורות הלכתיים כי אם על מה שכבר ננהג בקהילות השונות, ומטבע הדברים כל מגיין ומגיין ראוי לו לנהוג על פי צרכי השעה המקום, טעמו וסגנונו.

אין מטרת המדריך לנסות ולעצב "מנהג אחיד" לכל הקהילות. כל שאנו מבקשים הוא להביא בפני מי שמעוניין בכך, את פרי הלימוד של יוצרי ומעצבי הקהילות השונות. חוברת זו מציגה את מה שעלה בדינו להחיר, וראוי הוא שכל מקום ומקום יבחר על פי צרכיו וטעמיו את הנראה בעיניו.

ולסיום, הערה קצרה בדבר השם "מגיין הלכתי". המגינים שאליהם מיועד מדריך זה נתכנו בשמות שונים, ומביניהם בחרנו בשם הזה הואיל והוא מתאר את מהותו של תהליך קביעת נוהגי התפילה במגינים אלו ואופי זיקתו למסורת הפסיקתית. המחויבות ההלכתית היא היא הבסיס עליה אנו נשענים. הבחירה בשם הזה, תלויה בכך שעל אף החדוש ממנהג ישראל, והכללת הנשים בהיכל הקודש, יכולים אנו לשנות רק עד איפה שיד ההלכה, בכתבי הפוסקים, מתרת. מאידך אין בכך יומרה או פטרוניות כלפי נוהגים וזרמים דתיים אחרים, שכן כאשר ב"שיום" עסקינו, ממילא יש לאפיין את התופעה אשר מעניקים לה את השם, ולא להנגיד בינה לבין תופעות אחרות. לפיכך אין בשם המוצע כאן טענה או יומרה שרק אנחנו ההלכתיים היחידים, כי אם אפיון עצמי גרידא.

עודנו נמצאים בתהליך של לימוד ובירור מתמיד, ולפיכך אין לראות ברשימות המוצגות בחוברת רשימות ממצות, ואין ללמוד דבר מן השתיקה. אם איננו מציינים בפירוש שנשים יכולות להוביל חלק כלשהו מן התפילה, אין להסיק מכך שאסור להן, אלא יש לראות בכך הזמנה להמשיך ולעייין ברברי הפוסקים, ואולי יעלה בידינו ובידי אחרים למצוא בעתיד פתח להתיר עוד.

בראש ובראשונה תודתנו לגבאיות ולגבאים של המניינים שמתוך שאלותיהן התעוררו דיונים שונים הנידונים במדריך זה ובמיוחד לר״צ״ל מילנר-גילרס. תודתנו נתונה אף לאלי הולצר, חיים טרכטמן, מנחם לוברבוים, צבי נוביק, וטד רוזנבאום אשר קראו גרסאות קודמות של המדריך, ותרמו לניסוחו ותוכנו. כמובן שרק עלינו מוטלת האחריות על התוכן הסופי. כמו כן ברצוננו להודות לבנימין בוקסר וצבי נוביק על התרגום של המדריך לאנגלית.

לסיום תבוא הברכה על מרסל ובלדה לינדנבאום אשר יזמו וקידמו את כתיבת המדריך ופרסומו, ״זורע צדקה שכר אמת״ (משלי י, יח). תפילתנו היא שמדריך זה יהא לעזר למניינים השונים המבקשים להרבות בכבוד הבריות כולם ולתת יחד, גברים ונשים כאחד, ״שבח והודיה לה׳ על הטובה שהשפיע להם״.

״חזקו ועשו ויהי ה׳ עם הטוב״ (דה״ב יט, יא)

מניין

בכל מקום שצריך מניין נהגו בחלק גדול מן המניינים להמתין לעשרה גברים ועשר נשים (כל עוד ההמתנה איננה חורגת מ"זמן תפילה"). חוץ ממקומות שבהן נשים עולות למניין עשרה כקריאת מגילה בפורים.¹

יום חול

שחרית

במקומות שנהגו שהחזן מתחיל בברכות השחר אישה מברכת ומוציאה את הקהל ידי חובה.² עוברת אישה לפני התיבה ב"פסוקי דזמרא" עד לאחר "שירת הים" ומחליף אותה גבר ב"ישתבח" עד לאחר אמירת קדיש "תתקבל".

קריאת התורה - עוברת אישה לפני התיבה בסדר הוצאת ספר התורה. נהגו במקומותינו להעביר את ספר התורה בעזרת הנשים, ולמוסרו למי שהיה חזן בשחרית, או לאחד מבני הקהילה, שיוליכו גם בעזרת הגברים עד להנחתו בכימה המוצבת לפני שתי העזרות.

בימים שיש יותר מספר תורה אחד נהגו להוליך ספר אחד בעזרת הנשים ושני בעזרת הגברים כדי למנוע טורח ציבור.

בכל יום שיש בו קריאת התורה, בין בשחרית ובין במנחה, בין שיש בו שבעה עולים ובין שיש בו פחות עולים משבעה, נשים עולות וקוראות בתורה.³

¹ ראה להלן, פורים.

² ראה ילקוט יוסף חלק ב עמ' קמז-קמח לדעות הסוברות כי אין ברכות אלו תלויות בזמן.
³ שולחן ערוך אורח-חיים סימן רפ"ב סעיף ג, ובתנאי שמחל הציבור על כבודו. וכן ראה בירונו המקף של הרב מנדל שפירי "Qeri'at ha-Torah by Rabbi Mendel Shapiro, Women: A Halakhic Analysis" (Edah 1:2). ובעניין ימים שאין בהם שבעה עולים

כהן ולוי זכרים עולים ראשונים אולם יש המקפידים כי אף אם אין כהן או לוי בקהל שרק גברים עולים בשתי העליות הראשונות. אך יש על מי לסמוך אם רוצים להעלות אישה לתורה גם בעליות הראשונות.⁴ בחלק מן המניינים נהגו משום דרכי צניעות שגבר קורא בשעה שגבר עולה לתורה ואישה קוראת בשעה שאישה עולה לתורה, אולם אין זה מעכב. נהגו בחלק מן המניינים שרוב העליות יינתנו לגברים דווקא.⁵ אישה ואיש כאחד יכולים להיות גבאים הקוראים לעולים לתורה, ולברכם אחרי שעלו לתורה. הגבחה וגלילת התורה יכולים להיעשות על ידי אישה או אישה.

ראש חודש

עוברת אישה לפני התיבה בהלל ומוציאה ידי חובה שכן הלל זה נאמר מדין מנהג.⁶ ועובר הגבר לפני התיבה בתפילת המוסף. ובקהילות אשר מברכים על ההלל אישה מברכת על ההלל.⁷ קריאת התורה בראש חודש שחל להיות ביום חול – גברים ונשים כאחד רשאים לעלות ולקרוא בתורה.

⁴ הר"ן מגילה כג ע"א.

⁵ בעקבות הגהת הרמ"א שם.

⁶ עיין בביאור הלכה, אורח חיים, סימן תכ"ב, ד"ה "הלל".

⁷ בנוגע לברכה זו ראה שיטתו של ר"ת, תוספות ערכין י ע"א ד"ה "י"ח ימים".

שבת

ערבית

קבלת שבת – עוברת אישה לפני התיבה מ"לכו נרננה" ועד לאמירת "ברכו" – עד ולא עד בכלל.
ונהגו שילדות וילדים מובילים את התפילה ב"עלינו לשבח" ובשירת "יגדל".

שחרית

עוברת אישה לפני התיבה ב"פסוקי דזמרא עד לאמירת "המלך היושב על כסא רם ונישא" ומחליף אותה גבר ב"שוכן עד" עד לאחר אמירת קדיש "תתקבל".
הוצאה והכנסה של ספר תורה ראה לעיל יום חול.

קריאת התורה - גברים ונשים כאחד רשאים לעלות ולקרוא בתורה.⁸
אישה עולה למפטיר ומברכת וקוראת את ההפטרות אף במוספין של ראש חודש וחגים⁹ ואף בכל ארבע פרשיות.¹⁰

אישה עוברת לפני התיבה בכל מה שנאמר בין ההפטרה לקדיש שלפני מוסף, ובכלל זה ברכת החודש.
ונהגו שילדות וילדים עוברים לפני התיבה מ"אין כאלוקינו" ועד סוף התפילה.

קידוש והבדלה בבית הכנסת

⁸ ראה לעיל ביום חול בהרחבה.
⁹ על פי מה שאמר המרדכי מגילה סימן תת"ט בעניין קטן.
¹⁰ ראה להלן "ימי ההודאות".

אישה מוציאה את הציבור בקידוש ובהבדלה,¹¹ הן בשבת הן ביום טוב.¹²

קידוש לבנה

אישה יכולה להוציא ידי חובה בברכת הלבנה.¹³

שבת ראש חודש

עוברת אישה לפני התיבה בהלל ומוציאה ידי חובה שכן הלל זה נאמר מדין מנהג, ועולה וקוראת במפטיר של ראש חודש.

¹¹ שולחן ערוך אורח חיים, סימן רצ"ו סעיף ח

¹² בנוגע לדעות הסוברות כי אישה יכולה להוציא ידי חובה בקידוש ביום טוב ראה שמירת שבת כהלכתה ב, פרק מז סעיף ו עמ' צב-צג, ובנוגע להבדלה ראה שם פרק נט סעיף ג עמ' רלג-רלד

¹³ על פי ה"חכמת שלמה" על השולחן ערוך, ריש סימן תכ"ו.

שלושה רגלים

פסח

ערב פסח

במקום שנהגו לומר הלל בבית הכנסת בלילה הראשון עוברת אישה לפני התיבה בהלל ומוציאה ידי חובה הואיל ו"אף הן היו באותו הנס".¹⁴

שחרית

עוברת אישה לפני התיבה ב"פסוקי דזמרא עד לאמירת "וכל קרבי את שם קדשו" ומחליף אותה גבר ב"האל בתעצומות" עד לאחר אמירת קדיש "תתקבל".

הלל

ביום טוב ראשון (ובחול"ל ביום טוב שני) - אם עוברת אישה לפני התיבה יש להקפיד שלא יסמכו עליה הקהל שתוציאם ידי חובה, ושיקפידו כל הקהל לאומרו בפה, שכן מצוות עשה שהזמן גרמא היא. **בחול המועד וביום טוב האחרון** - עוברת אישה לפני התיבה בהלל ומוציאה ידי חובה שכן הלל זה נאמר מדין מנהג, ובקהילות אשר מברכים על ההלל אישה מברכת על ההלל.¹⁵

הוצאה והכנסה של ספר תורה ראה לעיל יום חול.

¹⁴ על פי התוספות סוכה לח ע"א, ד"ה "מי שהיה עבר ואישה"
¹⁵ ראה לעיל "ראש חודש".

קריאת התורה - גברים ונשים כאחד רשאים לעלות ולקרוא בתורה.¹⁶

אישה עולה למפטיר ומברכת וקוראת את ההפטרה¹⁷

אישה עוברת לפני התיבה בכל מה שנאמר בין ההפטרה לקדיש שלפני מוסף.

הזכרת נשמות בשביעי של פסח – אישה משמשת כשליחת הציבור.

שבת חול המועד

קריאת מגילת שיר השירים – כאשר קוראים מחומש בלא ברכה אין מניעה שאישה תקרא בקול.¹⁸

ספירת העומר – אישה מברכת על הספירה,¹⁹ ואם מברכת בשביל הציבור יש להקפיד שכל אחד יחזור ויספור ויברך לעצמו.

¹⁶ ראה לעיל ביום חול בהרחבה.

¹⁷ ראה לעיל הערה 9.

¹⁸ ראה דעת שולחן ערוך אור חיים סימן תצ סעיף ט, ובשו"ת הרמ"א תשובה ל"ה אשר סברו כי אין זו מצווה כלל ועיקר לקרוא את המגילות במועדים.

¹⁹ ראה מגן אברהם אורח חיים סימן תפט, ס"ק א.

שבועות

שחרית

עוברת אישה לפני התיבה ב"פסוקי דזמרא עד לאמירת "וכל קרבי את שם קדשו" ומחליף אותה גבר ב"האל בתעצומות" עד לאחר אמירת קדיש "תתקבל".

הלל – אם עוברת אישה לפני התיבה יש להקפיד שלא יסמכו עליה הקהל שתוציאם ידי חובה, ושיקפידו כל הקהל לאומרו בפה, שכן מצוות עשה שהזמן גרמא היא.

הוצאה והכנסה של ספר תורה ראה לעיל יום חול.

קריאת רות – כאשר קוראים מחומש בלא ברכה אין מניעה שאישה תקרא בקול.²⁰

קריאת התורה – קריאת "אקדמות" – אישה קוראת את הפיוט והקהל עונה. גברים ונשים כאחד רשאים לעלות ולקרוא בתורה.²¹ אישה עולה למפטיר ומברכת וקוראת את ההפטרה.²² אישה עוברת לפני התיבה בכל מה שנאמר בין ההפטרה לקדיש שלפני מוסף.

הזכרת נשמות – אישה משמשת כשליחת הציבור.

²⁰ראה לעיל הערה 18.

²¹ראה לעיל ביום חול בהרחבה.

²²ראה לעיל הערה 9.

סוכות

שחרית

עוברת אישה לפני התיבה ב"פסוקי דזמרא עד לאמירת "וכל קרבי את שם קדשו" ומחליף אותה גבר ב"האל בתעצומות" עד לאחר אמירת קדיש "תתקבל".

הלל — אם עוברת אישה לפני התיבה יש להקפיד שלא יסמכו עליה הקהל שתוציאם ידי חובה, ושיקפידו כל הקהל לאומרו בפה, שכן מצוות עשה שהזמן גרמא היא.

הושענות – אישה מובילה את הציבור בקריאת הפיוטים הנאמרים בהושענות – ויש להקפיד שיקיפו הגברים בנפרד והנשים בנפרד את הבימה.

הוצאה והכנסה של ספר תורה ראה לעיל יום חול.

קריאת התורה - גברים ונשים כאחד רשאים לעלות ולקרוא בתורה.²³
אישה עולה למפטיר ומברכת וקוראת את ההפטרה²⁴

אישה עוברת לפני התיבה בכל מה שנאמר בין ההפטרה לקדיש שלפני מוסף.

שבת חול המועד

²³ ראה לעיל ביום חול בהרחבה.
²⁴ ראה לעיל הערה 9.

קריאת קהלת – כאשר קוראים מחומש בלא ברכה אין מניעה שאישה תקרא בקול.²⁵

שמחת תורה/שמיני עצרת

שחרית

עוברת אישה לפני התיבה ב"פסוקי דזמרא עד לאמירת "וכל קרבי את שם קדשו" ומחליף אותה גבר ב"האל בתעצומות" עד לאחר אמירת קדיש "תתקבל".

הלל – אם עוברת אישה לפני התיבה יש להקפיד שלא יסמכו עליה הקהל שתוציאם ידי חובה, ושיקפידו כל הקהל לאומרו בפה, שכן מצוות עשה שהזמן גרמא היא.

הוצאה והכנסה של ספר תורה ראה לעיל יום חול.

סדר ההקפות – אישה יכולה להוביל את הפיוטים הנאמרים בשעת ההקפות.

קריאת התורה - גברים ונשים כאחד רשאים לעלות ולקרוא בתורה.²⁶

אישה עולה למפטיר ומברכת וקוראת את ההפטרה.²⁷

חתי וכלות תורה ובראשית – איש ואישה כאחד יכולים להיות חתן או כלה החותמים את ספר דברים ופותחים ספר בראשית.

אישה עוברת לפני התיבה בכל מה שנאמר בין ההפטרה לקדיש שלפני מוסף.

²⁵ראה לעיל הערה 18.

²⁶ראה לעיל ביום חול בהרחבה.

²⁷ראה לעיל הערה 9.

חודש אלול והימים הנוראים

סליחות - עוברת אישה לפני התיבה באמירת סליחות אחרי אמירת הקדיש הראשון, ובסוף התפילה יקרא גבר את הקטע האחרון שלפני קדיש "תתקבל" ויאמר את הקדיש.
בקהילות שנהגו לתקוע בשופר בקריאת י"ג מידות, אישה תוקעת בשופר.

ימים נוראים

הקדמה

בימים הנוראים נהגו בחלק מן המניינים לשלב את הנשים בחלקים נוספים של התפילה, ומעבר למה שנהוג בשאר ימות השנה נשים עוברות לפני התיבה גם בסליחות ובפיטויים המהווים חלק משמעותי ממכלול התפילות בימים אלו. שני יסודות למנהג זה: ראשית, חלקים אלו של התפילה אינם מהווים חלק מהותי מן התפילה ובחלק מן הקהילות אין הם נאמרים כלל כחלק מחזרת הש"ץ.²⁸ שנית, מנהג בני עדות המזרח שבני הקהל ובכללם מי שאינם בני מצווה מצטרפים בקטעים אלו מן הקהל ומובילים אותו בתפילתם. התיאור הבא מבוסס על מה שכבר נהוג בכמה מניינים ויש מקום רב לגיוון על פי צורכי הקהל וטעמיו.²⁹

בקהילות אלו נהגו שבמשך כל התפילות שני חזנים, איש ואישה, עומדים לפני הקהל, כל אחד בבימה המוצבת בעזרתו, ומתחלפים ביניהם בהובלת התפילה על פי העקרונות שהוזכרו לעיל. כך שלאורך כל היום למעשה הקהל מובל על ידי איש ואישה כאחד.

²⁸ ראה טור אורח חיים סימן תר"כ בנוגע לגדר החיוב ובנוגע למנהגים השונים.
²⁹ ההפניות הן על פי המנהג האשכנזי. בני עדות המזרח ינהגו שאישה תוביל במקומות שהקהל מצטרף ומוביל בקול.

ראש השנה

תפילת שחרית

יום א': עוברת אישה לפני התיבה ב"פסוקי דזימרא עד "והנורא בנוראותיך". בחזרת הש"צ עוברת לפני התיבה מ"אבן חוג מצוק נשיה" עד לסוף הפיוט "ה' מלך ה' מלך".

יום ב': עוברת אישה לפני התיבה ב"פסוקי דזימרא עד "והנורא בנוראותיך". בחזרת הש"צ עוברת לפני התיבה מ"שולחתי במלאכות סגל חבורה" עד לסוף הפיוט "ה' מלך ה' מלך".

הוצאה והכנסה של ספר תורה ראה לעיל יום חול.

קריאת התורה - גברים ונשים כאחד רשאים לעלות ולקרוא בתורה.³⁰
אישה עולה למפטיר ומברכת וקוראת את ההפטרה³¹

תקיעת שופר

אישה קוראת לתוקע בשופר לפני התקיעות ומכריעה בכשרות התקיעות.

אישה עוברת לפני התיבה בכל מה שנאמר בין ההפטרה לקדיש שלפני מוסף עד לתפילת "הנני העני ממצעש".

מוסף

יום א': עוברת אשה לפני התיבה מהפיוט "אף אורח משפטך" עד לסוף הפיוט "לעדי עד ימלוך"

³⁰ראה לעיל ביום חול בהרחבה.
³¹ראה לעיל הערה 9.

יום כיפור

כל נדרי

יש שתי שיטות בנוגע לתוקף "כל נדרי": יש הסוברים כי זהו מעשה של התרת נדרים לשעבר (רוב הפוסקים הספרדים) ויש הסוברים כי זוהי תפילה לעתיד (הפוסקים האשכנזים בעקבות רבנו תם). על פי השיטה הראשונה אין אישה רשאית לעבור לפני התיבה ואף יש להקפיד כי יעמדו לצד החזן שני גברים בעת אמירת "כל נדרי", על פי השיטה השנייה אין כל מניעה שאישה תעבור לפני התיבה. לפיכך, אם אישה עוברת לפני התיבה יש להקפיד ולומר לקהל מראש שאין זו התרת נדרים. יש מן הקהילות החוששים שיבוא מי שסומך על כל נדרי להתרת נדריו ולפיכך אין אישה עוברת לפני התיבה.

לאחר כל נדרי מעבירים את ספרי התורה בעזרת הגברים ובעזרת הנשים.

תפילה ערבית

אישה עוברת לפני התיבה לאחר תפילת לחש, מהפיוט "יעלה" ועד "אבינו מלכינו".

תפילת שחרית

אישה עוברת לפני התיבה בפסוקי דזימרא עד "והנורא בנוראותיך". בחזרת הש"צ עוברת לפני התיבה מהפיוט "ייחדת יום זה בשנה" ועד ל"יושב תהילות"

הוצאה והכנסה של ספר תורה ראה לעיל יום חול.

קריאת התורה - גברים ונשים כאחד רשאים לעלות ולקרוא בתורה.³²

אישה עולה למפטיר ומברכת את ההפטרה³³

הזכרת נשמות – אישה משמשת כשליחת הציבור.

אישה עוברת לפני התיבה בכל מה שנאמר בין ההפטרה לקדיש שלפני מוסף עד להפילת "הנני העני ממעש".

מוסף

עוברת אישה לפני התיבה מלאחר "מחיה המתים" ועד ל"ונתנה תוקף" (עד ולא עד בכלל). ושוב מ"חטאנו צורינו" ועד לאחר הוידוי.

מנחה

גברים ונשים עולים וקוראים בתורה,³⁴ אולם יש המקפידים כי רק גברים עולים בשתי העליות הראשונות. ועולה אישה בעלייה השלישית וקוראת את הפטרת יונה³⁵

נעילה

החזנית עוברת לפני התיבה מהפיוט "פתח לנו שער" ועד ל"כל הנסתרות והנגלות אתה יודע".

תקיעת שופר - אישה תוקעת בשופר בסוף יום הכיפורים.

ומוציאה אישה את הציבור בהבדלה³⁶.

³² ראה לעיל ביום חול בהרחבה.

³³ ראה לעיל הערה 9

³⁴ ראה לעיל הערה 9.

³⁵ ראה לעיל יום חול.

³⁶ ראה לעיל הערה 9.

קידוש לבנה

אישה יכולה להוציא ידי חובה בברכת הלבנה.³⁷

ימי ההודאות

חנוכה

הדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת – נשים מברכות ומוציאות

ידי חובה בהדלקת נרות חנוכה.³⁸

הלל – מוציאה אישה ידי חובה בהלל של חנוכה "שאף הן היו באותו

הנס".³⁹

מפטיר של ארבע פרשיות – עולה אישה לתורה וקוראת בכל

הפרשיות,⁴⁰ ואף בפרשת זכור.⁴¹

פורים

קריאת מגילה – לדעת הסוברים כי יש להקפיד על מניין בשעת קריאת

המגילה, נשים נספרות למניין עשרה.⁴²

נשים מוציאות ידי חובה את הציבור בקריאת מגילה.⁴³

³⁷לעיל הערה 13.

³⁸ראה שולחן ערוך אורח חיים סימן תרעה סעיף ג.

³⁹ראה מנחת פתים סימן תרפ"ג.

⁴⁰ראה רמ"א אורח חיים, סימן רפ"ב בעניין קטן.

⁴¹על דעת הפוסקים שאישה מחויבת במצוות "זכור את אשר עשה לך עמלק" כאנשים הואיל ואין זו מצוות עשה שהזמן גרמא, ולפיכך הואיל ומחויבת בדבר מוציאה גם ידי חובה. לדין ראה יביע אומר חלק ח' אורח חיים סימן נד

⁴²ראה רבינו נסים על הרי"ף מגילה ו ע"ב.

⁴³טור סימן רפ"ט על פי דעת רש"י.

קריאת התורה - גברים ונשים כאחד רשאים לעלות ולקרוא בתורה.⁴⁴

יום העצמאות

ערב יום העצמאות

עוברת אישה לפני התיבה בכל מזמורי השבח שנאמרים לפני תפילת ערבית ולאחריה, ובמקום שנהגו לומר הלל בברכה, מברכת אף היא "שאף הן היו באותו הנס".
תוקעת אישה בשופר ביום העצמאות.

שחרית

הלל – עוברת אישה לפני התיבה, ואף במקום שנהגו לברך מוציאה ידי חובה, "שאף הן היו באותו הנס".
כאשר מפטירין "עוד היום בנוב נעמוד" עולה אישה לתורה וקוראת את ההפטרה.

יום ירושלים

הלל – עוברת אישה לפני התיבה, ואף במקום שנהגו לברך מוציאה ידי חובה, "שאף הן היו באותו הנס".

⁴⁴ ראה לעיל יום חול.

תשעה באב ושאר תעניות

נשים משמשות כשליחות הציבור בסליחות בארבע הצומות ובקינות של תשעה באב.

קריאת התורה – גברים ונשים כאחד רשאים לעלות ולקרוא בתורה הן בשחרית הן במנחה⁴⁵ ועולות לשלישי וקראות את ההפטרה.

קריאת מגילת איכה - כאשר קוראים מחומש בלא ברכה אין מניעה שאישה תקרא בקול.⁴⁶

קידוש לבנה

אישה יכולה להוציא ידי חובה בברכת הלבנה.⁴⁷

⁴⁵ ראה לעיל "יום חול".

⁴⁶ ראה לעיל הערה 18.

⁴⁷ לעיל הערה 13.